

Överklagande av skydds jakt på varg samt begäran om inhibition

2020-10-01

Länsstyrelsen Gävleborg
801 70 Gävle
gavleborg@lansstyrelsen.se

Dnr: 7327-2020

Klagande:

Naturskyddsföreningen Gävleborg, 886501-0766
Strandgatan 10
792 30 Mora
Tel: 070-292 16 36
kansli.gavledala@naturskyddsforeningen.se

Överklagat beslut:

Länsstyrelsen i Gävleborgs beslut om skydds jakt efter två (2) vargar i Håkanbo, Bollnäs kommun från beslutsdatum 30 september 2020 till den 18 oktober 2020 med ovanstående angivet diarienummer.

Naturskyddsföreningen Gävleborg överklagar ovanstående beslut om skydds jakt på två (2) vargar i Gävleborgs län då vi anser att det strider mot den svenska jaktförordningen och EU:s art- och habitatdirektiv.

1. Yrkanden

Naturskyddsföreningen Gävleborg yrkar att förvaltningsrätten upphäver beslutet om skydds jakt på två (2) vargar i Håkanbo, Bollnäs kommun i Gävleborgs län. Vi yrkar även på att förvaltningsrätten beslutar om inhibition av förordnanden i skydds jaktbeslut om att beslutet skall gälla utan hinder av att det överklagas enligt jaktförordningen 59 § (verkställighetsförordnanden). Föreningen yrkar på att inhibitionsbeslutet utformas så att det gäller fram till dess ärendet slutligt avgjorts och vunnit laga kraft.

2. Grunder för Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen har 2020-09-30 beslutat om skydds jakt på två (2) vargar i Håkanbo, Bollnäs kommun i Gävleborgs län. Den 22 september 2020 inkom en ansökan om skydds jakt efter de vargar som rör sig i området kring orterna Håkanbo, Lingbo och Tönsen. Sökande har beskrivit hur vargarna har rört sig oskyggt mellan hus och gårdar när de har observerats samt även att vargarna inte visar någon respekt för människor.

Länsstyrelsen redogör vidare för att ett antal angrepp har skett enligt nedan:

31 juli: Fem får dödades i Lingbo, Ockelbo kommun och personal kunde efter topsning konstatera att det rörde sig om individ G230-19, en hane. Den 4 augusti 2020 analyserades även en vargspilling i närheten av fårhagen och denna gång visade det sig vara G218-17, en hona.

15–17 sep: Fyra lamor dödades i Håkanbo, Bollnäs kommun. DNA-analysen visa att det var G230-19 som hade angripit lamorna. Spillning som hittades intill platsen resulterade i att även honan, G218-17, kunde bindas till platsen.

18–19 sep: Fyra stycken får angreps i Tönsen, Bollnäs kommun. Dessa kunde inte topsas på grund av kontaminering av djuren.

Förutom angreppen ovan, där det endast i två fall kunnat identifieras den angripande individen, har det även skett två vargangrepp i närområdet. Dels i början av juli 2020 i Knisselbo, strax söder om Hällbo i Bollnäs kommun, samt den 28–29 augusti i Stråtjärä, Söderhamns kommun.

Länsstyrelsen konstaterar att inget av angreppen skett innanför rovdjursavisande stängsel.

Länsstyrelsen har vidare sett över de observationer som har inkommit till Skandobs i syfte att få en övergripande bild om vargarnas beteende och förekomst i det aktuella området sedan början av betessäsongen 2020. Man anger att det rör det sig om ett 40-tal olika händelser där det finns rapporter om vargar med oönskat beteende i aktuellt område.

Länsstyrelsen menar att det i detta fall är svårt att dra en slutsats om händelserapporterna rör sig om samma individer, då det förekommer observationer av både en och ibland två vargar med ett närgånget beteende. Händelser med möten av varg har sedan betessäsongens början främst rapporterats i Lingbo och runt Hällbo. Något DNA-prov från det eventuella vargparet G230-19 och G218-17 har dock inte funnits i området kring Hällbo utan endast i Lingbo och Håkanbo.

Skadeförebyggande åtgärder

Länsstyrelsen anger att människor vid närkontakt med varg har skrikit för att skrämma iväg individen. De har även i skadeförebyggande syfte ökat sin bevakning genom att flytta djuren till hagar närmare husen samt höjt styrkan på elstängsel runt hagarna samt förstärkt med extra eltråd.

Ingen annan lämplig lösning

Länsstyrelsen anser att vargparet som rör sig i det aktuella området inte har något tydligt rörelsemönster och att skrämmeåtgärder därför är i princip omöjliga att få till. Chansen att åtgärden ska resultera i en bestående beteendeförändring bedömer länsstyrelsen som obefintlig då vargen rör sig mellan olika byar och det då kommer bli svårt att få till den koppling som krävs mellan skrämmeåtgärden och en eventuell förändring av beteendet.

För att förhindra allvarlig skada

Enligt länsstyrelsens förvaltningsplan för stora rovdjur finns det riktlinjer över vad som anses som en problemindivid när det gäller skada på tamdjur. Länsstyrelsen anser att de händelser som har skett från 31 juli till beslutsdatum är av sådan karaktär att det finns mycket stor risk att vargparet angriper tamdjur igen och att 3 punkt 23 a § jaktförordningen därmed är uppfylld.

3. Grunder för överklagandet

Länsstyrelsens beslut strider mot den svenska jaktförordningen och EU:s art- och habitatdirektiv.

All jakt måste bedrivas i enlighet med Sveriges EU-rättsliga åtaganden. Art och habitatdirektivet (1992/43/EEG) har en avgörande betydelse för vilket utrymme som finns för skyddsjakt. Åtgärder som

vidtas enligt art- och habitatdirektivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus. Direktivet ger möjligheter till undantag från skyddskraven under vissa förutsättningar. Undantagen regleras i artikel 16.1, att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. För att ett undantag från skyddsreglerna ska kunna göras, måste skälen vara mycket starka och den jakt som tillåts mycket begränsad.

Enligt 21 § jaktförordning (1987:905): Utöver vad som följer av 20, 20 a och 20 b §§ får den myndighet som beslutar om jakten i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i 31 § första stycket jaktlagen (1987:259) i fråga om jakt efter björn, varg, järv, lo, utter, valar och fladdermöss samt när det är fråga om jakt som avses i 24 § eller 31 § första stycket 1 denna förordning. I övriga fall får länsstyrelsen besluta om sådana undantag. Om flera län är berörda och det är länsstyrelsen som beslutar om undantag, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen. I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, mård, iller, skogshare, vikare, valar och fladdermöss samt i fråga om andra vilt levande djurarter som har markerats med N, n eller F i bilagan till artskyddsförordningen (2007:845) får undantag medges endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
3. undantaget behövs för att en sådan begränsad jakt som avses i 23 c § ska kunna genomföras eller behövs av något sådant skäl som anges i 23 a § eller 31 § första stycket denna förordning. Förordning (2018:632).

Naturskyddsföreningen Gävleborg börjar med att konstatera att det skett två (2) fall av angrepp (31 juli samt 15 – 17 sept) i Lingbo samt Håkanbo som kunnat bindas till en individ (G230-19), samt att det därtill har skett ett angrepp i Tönsen 18 – 19 september utan att angripande individ kunnat identifieras. Inget av angreppen har skett innanför godkända rovdjursavvisande stängsel.

Vi anser att dessa två (2) fall inte utgör grund för beviljande av skyddsjakt. Enligt den vägledning som Länsstyrelsen har utgå ifrån ska en varg ha orsakat fyra angrepp under samma betessäsong eller angripit tamdjur innanför rovdjursavvisande stängsel för att kunna definieras som särskilt skadegörande. Det kriteriet är inte uppfyllt och Länsstyrelsen Gävleborg har också avslagit tidigare ansökan om skyddsjakt just av den anledningen (2020-08-10, Dnr 6180-2020 samt 6263-2020).

Vi anser vidare att Länsstyrelsen i Gävleborg inte på något sätt visat hur jakten på två specifika individer skall kunna ske utan förväxling och hur man identifierar att jakten riktas mot rätt individer. Området där angreppen skett kan beröra individer från tre olika revir, Björnås, Tönsen samt Ryssjön. Därtill kommer enstaka vargar som rör sig över stora områden för att söka en partner. Det är således stor risk för att en skyddsjakt inom detta stora område kommer att drabba individer som inte omfattas av beslutets specifika individer. Därtill skall man särskilt ta hänsyn till att tiken i såväl Tönsen-reviret som Björnås-reviret är F1:or, alltså särskilt skyddsvärda individer. Beslutet om skyddsjakt bör på dessa grunder avslås.

Länsstyrelsen har vidare sett över de observationer som inkommit till Skandobs. Även om det inte framgår av Länsstyrelsens beslut utgår vi från att de två (2) angrepp som skett har kvalitetssäkrats av

Länsstyrelsens personal då man kunnat identifiera en angripande individ. Vid de övriga observationer som man nämner i beslutet saknas kvalitetssäkring/kontroll av Länsstyrelsens personal. Länsstyrelsen anger själva att det är svårt att dra en slutsats om händelserapporterna rör sig om samma individer, då det förekommer observationer av både en och ibland två vargar.

Vargfrågan är därtill i vissa kretsar, inom vissa områden, ett mycket omdiskuterat ämne och av den anledningen bör alla rapporter och händelser behandlas med en viss försiktighet så länge de inte kvalitetssäkrats. Detta för att säkerställa att rapporterna bygger på verkliga händelser och inte har ett dolt eget syfte.

Skadeförebyggande åtgärder

Grundprincipen i det svenska viltskadesystemet är att viltskador ska förebyggas. De stora rovdjuren är fredade på grund av att de bedöms vara sårbara eller hotade. Viltskador orsakade av fredade arter ska om möjligt förebyggas med andra metoder än jakt. Först om det inte finns någon annan lämplig lösning för att förebygga viltskador kan skydds jakt på fredat vilt tillåtas. Skydds jakt är alltså ett sista alternativ när alla andra rimliga alternativ har uteslutits

Skydds jakt i fall där otillräckliga eller inga förebyggande åtgärder vidtagits skall inte medges om detta varit möjligt. Tamdjursägaren har alltid ansvar för sina tamdjurs välbefinnande. Djuren ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen kan ske minst en gång per dag utan svårigheter (DFS 2004:17). Djurägaren är skyldig att vidta förebyggande åtgärder för att skydda sig mot skador av stora rovdjur (NFS 2008:16, Allmänna råd till 5 §). Dessa skrivelser ger en tydlig vägledning om djurägarens ansvar över sina tamdjur.

Det finns dokumenterat effektiva förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på tamdjur. Det vanligaste sättet att skydda tamdjur är att sätta upp rovdjursstängsel. Rovdjursstängsel har visat sig vara ett effektivt skydd, förutsatt att de är väl underhållna samt har satts upp enligt de villkor och anvisningar som länsstyrelsen ger. Det finns även andra alternativ som t ex boskapsvaktande hundar även om stängsel är den vanligaste och säkraste lösningen.

Det har under flertalet år varit känt att Gävleborg och området Ockelbo/Bollnäs berörs av vargar och vargrevir. Tamdjursägare har således haft god tid på sig att leva upp till skyldigheten att vidta förebyggande åtgärder för att skydda sig mot skador av stora rovdjur, främst genom rovdjursavvisande stängsel där stöd dessutom kan sökas av Länsstyrelsen. Av NFS 2008:16, Allmänna råd till 18 § framgår också att principen gäller att varje näringsidkare är skyldig att själv genomföra åtgärder för att förebygga viltskador genom åtgärder som verkligen (dokumenterat) haft förutsättningar att förhindra eller minska en viss viltskada. Länsstyrelsen bör därför kräva att skadeförebyggande åtgärder genomförs efter det att viltarten börjat uppträda regelmässigt i regionen.

Mot bakgrund av ovanstående bör inte heller skydds jakt beviljas då det ligger i ett rovdjurs naturliga beteende att skaffa lättåtkomlig föda, något som hade kunnat förhindras om tamdjursägarna varit förutseende och följt de råd och anvisningar som funnits att tillgå.

Av anmälan i Håkanbo 15 – 17 september framstår det som att upprepade angrepp har skett alternativt att man inte haft den dagliga tillsyn som krävs och därför inte kunnat fastställa vid vilken tidpunkt angreppet skett. Bägge scenariona ger anledning att ifrågasätta om de skadeförebyggande åtgärderna följts (se annan lämplig lösning).

Annan lämplig lösning

Kommissionen anförde i mål C-342/05 (punkt 13) som gällde vargjakt i Finland, att när det kan anses högst sannolikt att en varg orsakar allvarlig skada kan denna skada i regel undvikas på annat sätt än genom skydds jakt. Åtgärder som skulle kunna komma ifråga är enligt kommissionen användningen av avskräckande medel, luktämnen, elstängsel eller annat, att stänga in boskap på natten eller att ersättning betalas för den skada som uppstår.

I kommissionens riktlinjer (Vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer) anges bland annat följande. Det är den behöriga nationella myndigheten som har ansvaret för att göra nödvändiga avvägningar och analysera alternativa lösningar. Man ska då välja det av de möjliga alternativen som är mest lämpat, genom att det ger bäst skydd för arten samtidigt som problemet/situationen löses. Ett undantag kan bara vara berättigat om det objektivt kan styrkas att det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Om det finns någon annan lösning måste varje argument som säger att denna inte är tillfredsställande vara väl underbyggt. En annan lösning kan inte bedömas som otillfredsställande bara därför att den skulle orsaka mer besvär för, eller kräva ett annat tillvägagångssätt hos, de parter som skulle gynnas av undantaget.

Som nämnts i inledningen är grundprincipen att viltskador skall förebyggas, företrädesvis med rovdjursavvisande stängsel när det gäller risken för björn-, lo- och vargangrepp. I det fall denna åtgärd inte satts in i tid bör andra lämpliga lösningar skyndsamt upprättas för att förhindra upprepad skada.

Det finns ett flertal olika metoder med olika framgång men några av de som är vanligast förekommande är akutstängsel, ökad bevakning, att ta in djuren nattetid, flytta dem till en nattfälla, uppsättande av lapptyg samt ljud- och ljusskrämmor.

Av Länsstyrelsens beslut framgår att de verkställda lösningarna varit begränsade eller helt uteblivit. Vi anser att det finns tillfälliga akutåtgärder som länsstyrelsen kan bistå med och har goda effekter på mindre fårbesättningar. Denna typ av åtgärder bör bedömas ge det skydd som krävs för att förhindra vargangrepp och allvarlig skada på tamdjur i området, i stället för skydds jakt som endast skall användas när andra metoder visat sig verkningslösa eller varit omöjliga att verkställa.

Av denna anledning bör också skydds jaktbeslutet hävas.

För att förhindra allvarlig skada

EU-domstolen har i mål C-342/05 (punkt 42) uttalat att jaktlicenser inte får utfärdas i preventivt syfte, men att det inte kan uteslutas att utfärdandet av en licens för att skjuta en eller flera individer i en vargflock i vilken vissa medlemmar orsakar eller skulle kunna orsaka allvarlig skada, kan medföra att denna skada undviks, undanröjs eller minskas.

Tolkning av de aktuella bestämmelserna i direktivet måste göras så att skydds jakt undantagsvis kan beviljas endast under förutsättning att uppgifterna i det enskilda fallet visar att skydds jakten skulle

förhindra sådan allvarlig skada som avses i direktivet. Eftersom området har flertalet revir belägna i närheten torde därmed en skydds jakt på två individer inte få den avsedda effekten, utan den enda adekvata åtgärden måste vara att förhindra vidare angrepp genom uppsättande av rovdjursavvisande stängsel.

Med hänsyn till att angreppen dessutom skett spritt under en inte oansenlig tid på nästan två månader och inom ett större geografiskt område där varg är relativt vanlig, bör förvaltningsrätten göra bedömningen att det inte är osannolikt att en skydds jakt skulle kunna drabba fel individer och därmed inte uppfylla sitt syfte. Denna bedömning i kombination med skadornas relativt begränsade omfattning och det faktum att angreppen skett där inga skadeförebyggande åtgärder förekommit gör kriteriet att förhindra allvarlig skada inte är uppfyllt.

Försvåra upprätthållande av en gynnsam bevarandestatus

Enligt artikel 12.1 a) i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Vargen finns uppräknad i bilaga 4 a och anges vara en prioriterad art.

I artikel 16.1 b) i samma direktiv anges att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i dess naturliga utbredningsområde, får medlemsstaterna göra undantag från bestämmelserna i bl.a. artikel 12 för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.

EU-domstolen har i mål C-342/05 angående jakt efter varg i Finland uttalat att undantagsbestämmelserna i artikel 16.1 i direktivet ska tolkas restriktivt och den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag.

Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i direktivet. Enligt artikel 16.1 i direktivet krävs att det redan föreligger en gynnsam bevarandestatus av arten i dess naturliga utbredningsområde för att undantag ska få beviljas.

Det föreligger idag ingen gynnsam bevarandestatus hos den Svenska vargstammen, även om det finns förhoppningar att den i framtiden skall kunna uppnå denna status. Den består idag av för få individer, har ett begränsat utbredningsområde och är i stort sett isolerad från övriga populationer. Den Svenska vargstammen har idag en inavelsgrad på ca 25 % vilket är en av dess största hot och kan endast rättas till genom att öka antalet individer för att få en större genetisk variation samt att få in nytt blod för att sänka inavelsgraden. SLU har i en nyligen släppt rapport kommit fram till att illegal jakt är ytterligare ett stort hot mot artens långsiktiga överlevnad. Den illegala jakten slår mot vilka individer som helst, även de få skyddsvärda vargar med genetik som fortlöpande behöver föras vidare i generationer. Arten har dessutom nyligen blivit upptagen på den Svenska rödlistan som ”starkt hotad”.

Det finns olika uppfattningar om när gynnsam bevarandestatus kan anses uppnådd, men det framstår som klart att den genetiska statusen för vargstammen i Sverige fortfarande är högst problematisk och verklig. Det kan därför inte uteslutas att ogrundad skydds jakt även av ett begränsat antal individer påverkar det eftersträvarde syftet i artikel 16.1 i direktivet. Ett sådant undantag skulle i så fall få negativ

effekt för den berörda arten både på kort och lång sikt. Vidare har det påvisats att det i närområdet finns minst två (2) F1:or, det vill säga första generationens avkommor till en invandrad varg och därmed mycket värdefulla för att öka den genetiska variationen och minska inavelsgraden. Länsstyrelsen har inte på ett fullgott sätt påvisat hur man minimerat risken att någon av dessa fälls vid en beviljad skydds jakt. Med ovanstående motivering bör en skydds jakt avslås även på denna punkt.

Med anledning av ovanstående yrkar Naturskyddsföreningen Gävleborg på att Förvaltningsrätten avslår Länsstyrelsen Gävleborgs beslut om skydds jakt på totalt två (2) vargar enligt Dnr 7327-2020. Vidare yrkar vi på att förvaltningsrätten meddelar inhibition tills dess att domen vunnit laga kraft.

Gävle 2020-10-01

Jenny Olsson
Ordf. Naturskyddsföreningen Gävleborg

Daniel Ekblom
Sammanställande Viltvårdsgruppen